

**Український католицький
університет Факультет
суспільних наук
Кафедра теорії права та
прав людини**

Назва курсу	«Основи римського приватного права». Курс ведеться українською мовою.
Викладач (-і)	Христина Михайлівна Думич, старший викладач кафедри теорії права та прав людини УКУ.
Профайл викладача (-ів)	http://law.ucu.edu.ua/teamn/hrystyna-dumych/
Контактний тел.	Христина Михайлівна Думич - +380679453295
E-mail:	dumych@ucu.edu.ua
Сторінка курсу в CMS UCU	https://cms.ucu.edu.ua/course/index.php?categoryid=17
Консультації	<i>Очні консультації:</i> в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Усі запитання можна надсилати на електронну пошту, що вказана в силабусі. Відпрацювання проводяться кожного четверга з 14:00 – 16:00 в ауд. 428 (вул. Свенціцького, 17).

- Анотація.** Право Стародавнього Риму – це яскрава сторінка світової історії, яке мало великий вплив на становлення та подальший розвиток основних правових інститутів держави в сучасному суспільстві. Римське приватне право стало тією базою, на якій віками формувалося юридичне мислення. Саме тому, курс «Основи римського приватного права» - це базова навчальна дисципліна, яка вивчає становлення основних інститутів римського приватного права та їх рецепцію у сучасних правових системах світу. У процесі

засвоєння курсу студенти знайомляться з основними категоріями римського приватного права, які є складовою частиною сучасного цивільного права більшості країн світу, містять базові категорії права загалом.

2. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Основи римського приватного права» є ознайомити студентів з основними закономірностями формування та розвитку правової культури Стародавнього Риму, з основними інститутами римського приватного та публічного права, показати їх значення в історії розвитку європейської цивілізації.

Основними **завданнями (цілями)** вивчення дисципліни «Основи римського приватного права» є:

- засвоєння основних концепцій римського приватного права;
- вивчення його впливу на основні інститути цивільного, господарського та сімейного права;
- з'ясувати вплив, римського приватного права, на роль в сучасному правозастосуванні;
- охарактеризувати основні засади вирішення спорів (встановлення справедливості) у давньому Римі та у правових системах західної правової традиції;
- вивчення та з'ясування змісту юридичних визначень, правил та термінів;
- сприяти вільному володінню сучасною юридичною термінологією, яка є спільною для правових систем континентального типу;
- визначити обсяг і особливості рецепції римського приватного права в Україні;
- з'ясувати та показати вплив на розвиток економічних, політичних та правових систем суспільства в Україні та країнах західної традиції.

3. **Формат курсу:** очний (*offline*)

4. **Результати навчання**

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

Знати:

- Поняття, предмет, принципи та джерела римського права;
- Систему римського права;
- Етапи, форми та види рецепції римського приватного права;
- Виникнення, становлення та розвиток основних інститутів римського приватного права;
- Вплив римського приватного права на розвиток сучасної економіки, політики та права в Україні та країнах західної традиції.

Вміти:

- Користуватись джерелами римського права;
- Розуміти рецепцію норм римського права;
- Відмежовувати цивільно-майнові відносини від майнових відносин іншого виду;
- Поєднувати норми римського права з правовими нормами сучасного приватного права України та країн західної традиції;
- Ідентифікувати закономірності впливу римського приватного права на розвиток сучасної економіки, політики та права в Україні та країнах західної традиції.

5. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна к-сть годин
лекції	30 год.
семінарські заняття / практичні / лабораторні	30 год.
самостійна робота	60 год.

6. Ознаки курсу:

Рік викладання	семестр	спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний\ вибірковий
2018-2019 н.р.	2	Етика. Політологія. Економіка	1	нормативний (Н)

- 7. Пререквізити.** Зважаючи на специфіку дисципліни важливими є знання, набуті після прослуховування курсу «Основ теорії права і держави та прав людини», зокрема: поняття права і закону, їх розмежування; поняття та класифікація джерел (форм) права; поняття та види систематизації норм права; поняття та види засобів юридичної техніки; поняття та структура системи права; розмежування понять «система права» і «правова система»; типи (сім'ї, родини) правових систем світу; після прослуховування курсу «Історія великих людей», а зокрема: показати історію закономірностей виникнення розвитку і боротьби політико-правових ідей і теорій; пізнання людською думкою сутності різних політичних категорій; аналіз та характеристика якісних відмінностей від прогресивних надбань людства та ін.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання – відсутні.

9. Політики курсу.

Письмові роботи:

Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт, які вказані в силабусі (TimesNewRoman 14, 1,5). Для цитування використовується один із загальновизнаних стилів (APA, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 тощо). Обсяг письмових робіт – до 500 слів. Письмові роботи повинні подаватись вчасно. Оцінюється якість та оригінальність наведених аргументів. Усі письмові роботи маю бути завантажені в систету CMS УКУ.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідання занять:

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття та його причину. Пропуск студентом заняття не звільняє його від обов'язку виконати письмове завдання, написати модульну роботу, чи виконати інші види завдань передбачені силабусом. Студент, який пропустив заняття з поважних причин (хвороба, відрядження тощо) може відпрацювати пропущене заняття. Термін відпрацювання – протягом двох тижнів з моменту пропуску заняття. Студенти, які пропустили 1/3 аудиторних занять і не відпрацювали їх до кінця семестру, не допускають до складання іспиту.

Поточний контроль:

Студенти, які отримали незадовільну оцінку (0 балів) за практичне заняття мають право, один раз, відпрацювати дане заняття. Відпрацювання семінарських занять здійснюється протягом двох тижнів з моменту отримання незадовільної оцінки на занятті. Усі письмові роботи повинні вчасно завантажуватись в систету CMS УКУ. У випадку невчасного подання письмової роботи оцінка знижується – віднімається 5 балів за день прострочення.

Література:

Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі

третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

10. Схема курсу*

(* змінено табличний формат на текстовий з мотивів зручності, Контент відображено)

Жовтим кольором відзначені лекції, зеленим практичні. Усі завдання

29.01.2019 Лекція 1, 2 акад. год. F2F (face2face) Поняття, предмет та система римського права.

1. Поняття та предмет римського права.
2. Періодизація розвитку римського права.
3. Система викладу римського права.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Етапи періодизації розвитку римського права.
2. Характеристика складових римського права.
3. Поділ римського права право публічне та право приватне.
4. Групи правових норм за інституційною системою римського приватного права.

31.01.2019 Практичне 1, 2 акад. год. F2F (face2face) Поняття, предмет та система римського права.

1. Поняття та предмет римського права.
2. Періодизація розвитку римського права.
3. Основні складові римського права.
4. Системи викладу римського приватного права та їх види.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть основні відмінності класичного римського права від права інших народів в періоди його розвитку.
2. Який інститут римського права був розроблений в Стародавньому Римі і чому?
3. Назвіть основні етапи розвитку римського права.
4. Назвіть та охарактеризуйте до якої системи належить Цивільний кодекс України.
5. Охарактеризуйте значення преторського права.
6. **Дискусія (презентація) на тему: «Особливості інституційної системи викладу римського приватного права (на прикладі французького Цивільного кодексу 1804 р.)».**

7. Дискусія (презентація) на тему: «Особливості пандектної системи викладу римського приватного права (на прикладі німецького Цивільного кодексу 1900 р.)».

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Jus est ars boni et aequi (ЮС ЕСТ АРС БОНІ ЕТ ЕКВІ) – право є мистецтвом добра і справедливості.
2. Silentium videtur confessio (СІЛЕНЦІУМ ВІДЕТУР КОНФЕСІО) – мовчання означає згоду.
3. In legibus salus (ІН ЛЕГІБУС САЛУС) — у законах порятунк.
4. Lex est, quod populus iubet atque constituit (ЛЕКС ЕСТ, КВОД ПОПУЛЮС ЮБЕТ АТКВЕ КОНСТИТУІТ) – закон – це те, що народ наказує і постановляє.

05.02.2019 Лекція 2, 2 акад. год. F2F (face2face) Джерела римського права.

1. Поняття та класифікація джерел римського права.
2. Джерела (форми) права у правовій системі Стародавнього Риму.
3. Кодифікація Юстиніана.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Характеристика джерел римського права.
2. Охарактеризуйте форми діяльності римських юристів.
3. Значення кодифікації Юстиніана.
4. Структура Законів XII таблиць.

07.02.2019 Практичне 2, 2 акад. год. F2F (face2face) Джерела римського права.

1. Джерела римського права та їх періодизація.
2. Джерела правоутворення римського приватного права.
3. Характеристика та зміст Законів XII таблиць.
4. Характеристика та зміст кодексу Юстиніана.
5. Діяльність юристів та преторів як джерело права у Римській державі.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Чому Закони XII таблиць вважають першою кодифікацією римського права?
2. Охарактеризуйте джерела-принципи римського права: aequitas та ius natural.
3. Що таке джерела правоутворення?

4. Охарактеризуйте види імператорських конституцій.
5. **Дискусія (презентація) на тему: «Роль юристів в житті римського суспільства на різних етапах (рання Республіка, пізня республіка, Імперія).**

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Respondere, cavere, agere (РЕСПОНДЕРЕ, КАВЕРЕ, АГЕРЕ) – давати висновки, складати документи, виступати в суді (три види діяльності юристів)/
2. Corpus juris civilis (КОРПУС ЮРИС ЦІВІЛІС) – звід приватного права, або Кодекс Юстиніана.
3. Persona suspecta (ПЕРСОНА СУСПЕКТА) – підозріла особа.
4. Ultima ratio (УЛЬТІМА РАТІО) – останній досвід.

12.02.2019 Лекція 3, 2 акад. год. F2F (face2face) Роль та вплив римського права на виникнення та розвиток економіки, політики та правової системи суспільства.

1. Поняття, форми та види рецепції римського права.
2. Типи та обсяг рецепції.
3. Етапи та вплив рецепції римського права у країнах західної правої традиції.
4. Особливості та вплив рецепції римського права в Україні.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Що мається на увазі під рецепцією римського права?
2. Назвіть форми рецепції римського права.
3. Який обсяг рецепції римського права.
4. **Дискусія (презентація) на тему: «Вплив кодифікації Юстиніана на формування правової системи європейських держав.**
5. Вплив рецепції римського права на розвиток економіки, політики та правової системи в Україні.

14.02.2019 Практичне 3, 2 акад. год. F2F (face2face) Роль та вплив римського права на виникнення та розвиток економіки, політики та правової системи суспільства.

1. Поняття, типи та види рецепції римського права.
2. Форми рецепції римського права.
3. Рецепція римського права у Західній та Східній Європі.
4. Рецепція римського приватного права в Україні.
5. Загальна характеристика засобів юридичної техніки, які сформувалися у римському праві (аналогія, фікція, презумпція, принцип, інтерпретація).

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть та охарактеризуйте причини рецепції римського права.
2. Дискусія на тему: «Вплив рецепції римського права на країни Західної Європи та Україну».
3. Роль глосаторів для рецепції римського права.
4. Мета, зміст, значення кодифікації імператора Юстиніана.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. A casu ad casum (Е КАУСА ЕД КАУСУМ)— Від випадку до випадку.
2. Amat Victoria Curam (АМАТ ВІКТОРІЯ КУРАМ)— перемога любить підготовку.
3. Dum spiro spero (ДУМ СПІРО СПЕРО)— поки дихаю, сподіваюся
4. Veni vidi vici (ВЕНІ ВІДІ ВІЦІ)— прийшов, побачив, переміг.

19.02.2019 Лекція 4 2 акад. год. F2F (face2face) Правовий статус особи.

1. Поняття особи та її правоздатність і дієздатність.
2. Правове становище різних категорій населення Риму.
3. Юридичні особи.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Фактори, що обмежували дієздатність фізичних осіб римських громадян.
2. Підстави па порядок зміни правоздатності особи.
3. Охарактеризуйте правове становище рабів в Римі.
4. Характеристика юридичних осіб за Законом XII таблиць.

21.02.2019 Практичне 4, 2 акад. год. F2F (face2face) Правовий статус особи.

1. Поняття та види осіб у римському праві
2. Правоздатність та дієздатність фізичних осіб: поняття, ознаки, способи набуття та втрати.
3. Правоздатність різних верств населення Римської держави.
4. Прядок виникнення та припинення юридичної особи.
5. Правоздатність та дієздатність юридичних осіб.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. За якої умови правоздатність поширювалась на ще ненароджену дитину?
2. Назвіть елементи правового статусу фізичних та юридичних осіб в Стародавньому Римі.
3. Співвідношення юридичної особи в Стародавньому Римі та сучасній юридичній науці.
4. Яким чином статус особи впливав на правоздатність особи?
5. **Написати есе на тему: «Правовий статус громадянина який набув статусу латина в разі повернення його з латинської колонії.»**
6. Проаналізуйте Розділ II, Підрозділ 1, Главу 4 Цивільного кодексу України та норми римського приватного права щодо поняття «особи». Визначте спільні та відмінні ознаки щодо порядку та способу набуття та припинення дієздатності та правоздатності.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Universitas non delinquit (УНІВЕРСІТАС НОН ДЕЛІНКВІТ) – корпорація не може вчинити правопорушення.
2. Suum cuique (СУУМ КУІКВЕ) — кожному своє (положення римського права).
3. Quod tibi fieri non vis, alteri ne feceris (КВОД ТІБІ ФІЕРІ НОН ВІС, АЛТЕРІ НЕ ФЕЦЕРІС) — не роби іншому того, чого сам собі не бажаєш.
4. Libertas est potestas faciendi id, quod jure licet (ЛІБЕРТАС ЕСТ ПОТЕСТАС ФАЦІЕНДІ ІД, КВОД ЮРЕ ЛІЦЕТ) – свобода є можливістю робити те, що дозволено правом.

26.02.2019 Лекція 5, 2 акад. год. F2F (face2face) Шлюбно-сімейні відносини за римським приватним правом.

1. Римська сім'я. Шлюби cum manu та sine manu.
2. Конкубінат.
3. Правовідносини подружжя.
4. Правовідносин батьків та дітей.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Поняття та види сім'ї за римським правом.
2. Назвіть обов'язкові умови вступу у шлюб за римським правом.
3. Назвіть способи усиновлення дітей в Римі.
4. Підстави припинення батьківської влади.

28.02.2019 Практичне 5, 2 акад. год. F2F (face2face) Шлюбно-сімейні відносини за римським приватним правом.

1. Характеристика сім'ї в Стародавньому Римі: поняття, види.
2. Лінії і ступені споріднення за римським приватним правом.
3. Поняття та види шлюбу.

4. Порядок укладення, припинення та причини розірвання шлюбу за римським правом.
5. Особисті немайнові та майнові відносини між подружжям.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Дайте оцінку агнатичному та когнатичному спорідненню у римському праві.
2. Характеристика колонату у Стародавньому Римі.
3. Чим відрізнявся шлюб *cum manu* від шлюбу *sine manu*?
4. **Написати есе на тему: «Шлюбний договір, як підстава укладення шлюбу у Стародавньому Римі.»**
5. Накресліть лінії та ступені споріднення згідно норм римського приватного права. Проведіть паралель з сучасними нормами сімейного права України.
6. Чи допускався шлюб між римським громадянином та перегрином?

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. *Matrimonium iustum* (МАТРИМОНІУМ ЮСТУМ) — законний римський шлюб.
2. *Nuptias consensus facit* (НУПЦІАС КОНСЕНСУС ФАЦІТ) – взаємна угода створює шлюб.
3. *A mensa et toro* (Е МЕНСА ЕТ ТОРО) – від стола до ложа – формула розведення.
4. *Causa active* (КАУСА АКТИВА) – діюча причина.

07.03.2019 Практичне 6, 2 акад. год. F2F (face2face) Правовідносини батьків та дітей.

1. Поняття та характеристика правовідносин батьків та дітей.
2. Порядок встановлення та припинення батьківської влади.
3. Опіка та піклування в Стародавньому Римі.
4. Порядок та підстави усиновлення та узаконення.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть спільне та відмінне в процедурі узаконення та усиновлення. Для чого вони були потрібні?
2. **Вирішіть задачу:** Римський громадянин проживав у шлюбі з громадянкою риму протягом 10 років. За час шлюбу у них народилось двоє дітей: 3-й син і 5-на дочка. З ініціативи чоловіка шлюб було припинено. Після розлучення обоє дітей залишились проживати з чоловіком. Жінка звернулась до суду з проханням встановити опіку над дочкою. Яке рішення має прийняти суд в даному випадку. Чи допускає римське право роздільну опіку над дітьми.
3. Хто такі неповнорідні брати і сестри?
4. Сформулюйте презумпцію батьківства за римським приватним правом. Знайдіть аналогію норм презумпції батьківства в сімейному законодавстві України. Назвіть спільні та відмінні ознаки.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Mater semper est certa (МАТЕР СЕМПЕР ЕСТ ЦЕРТА) – мати завжди достеменно відома.
2. Emancipatio (ЕМАНЦІПАЦІО) – звільнення з-під батьківської влади.
3. Pater familias (ПАТЕР ФАМІЛІАС) – батько родини.
4. Patria potestas (ПАТРІА ПОТЕСТАС) – батьківська влада.

05.03.2019 Лекція 6, 2 акад. год. F2F (face2face) Речі та їх класифікація. Володіння.

1. Поняття та види речей у римському праві.
2. Поняття, класифікація та види речових прав.
3. Поняття та види володіння.
4. Підстави та порядок набуття та припинення володіння.
5. Захист володіння.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть види витрат.
2. Назвіть які витрати підлягають поверненню.
3. Значення поділу речей за видом і родом.
4. Захист похідних володільців.

14.03.2019 Практичне 7, 2 акад. год. F2F (face2face) Речі та їх класифікація. Володіння.

1. Поняття, види та класифікація речей.
2. Поняття, класифікація та види речових прав.
3. Поняття, види, елементи володіння.
4. Порядок та підстави набуття та припинення володіння.
5. Захист володіння.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть елементи володіння в Стародавньому Римі.
2. Обґрунтуйте спільне та відмінне між індивідуально-визначеними та родовими речами.
3. Характеристика маціпації речей.
4. Назвіть види незаконного володіння.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Res nullius cedit primo occupanti (РЕС НУЛЛІУС ЦЕДІТ ПРІМО ОККУПАНТІ) – безхазяйна річ слідує за тим, хто першим нею заволодів.
2. Animus possidendi (АНІМУС ПОССІДЕНДІ) — намір вважати річ своєю.
3. Privatae sunt quae singulorum hominum sunt (ПРИВАТЕ СУНТ КВАЕ СІНГУЛОРУМ ХОМІНУМ СУНТ) — приватні речі - це ті, які належать окремим особам.
4. Jus possidendi (ЮС ПОССІДЕНДІ) — право володіння.

12.03.2019 Лекція 7, 2 акад. год. F2F (face2face) Право власності.

1. Поняття та види права власності.
2. Способи набуття, обмеження та припинення права власності.
3. Захист права власності.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Якими позовами захищалась власність у Римі?
2. Назвіть види власності за римським правом.
3. Назвіть права та обов'язки покупця речі.
4. Характеристика первинного і похідного способу набуття права власності.

21.03.2019 Практичне 8, 2 акад. год. F2F (face2face) Право власності.

1. Поняття та зміст інституту права власності за римським приватним правом.
2. Види права власності.
3. Способи набуття та припинення права власності.
4. Порядок та підстави захисту права власності.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть елементи права власності.
2. Що таке виндикаційний позов?
3. Назвіть різницю між первісними та похідними способами набуття права власності.
4. **Вирішіть казус:** Громадянин А. обробляючи свою земельну ділянку знайшов золоту заколку з дорогоцінним камінням. Дану заколку він подарував дружині. Коли дружина громадянина А. оділа дану заколку і вийшла на ринок за продуктами її зустріла сусідка і заявила, що це її заколка. Сусідка пояснила, що загубила заколку 2 місяці назад коли намагалась утекти від грози. Сусідка пред'явила претензію дружині А. і вимагала повернути заколку. Кому належить каблучка?

5. Охарактеризуйте давніше володіння, як одну з підстав набуття права власності за римським приватним правом. Чи існує, в сучасному праві України, така можливість набуття права власності коли особа добросовісно користується майном пртягом тривалого часу? Наведіть приклади.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Nulli res sua servit (НУЛЛІ РЕС СУА СЕРВІТ) — власна річ не може бути об'єктом сервітуту.
2. Jus utendi (ЮС УТЕНДІ) — право користування.
3. Jus abudendi (ЮС АБУДЕНДІ) — право розпорядження.
4. Servitutes (СЕРВІТУТЕС) – речове право на чужі речі.

19.03.2019 Лекція 8, 2 акад. год. F2F (face2face) Право на чужі речі.

1. Поняття, види та особливості виникнення права на чужі речі.
2. Сервітут.
3. Емфітевзис.
4. Суперфіцій.
5. Заставне право.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть види прав на чужі речі.
2. Назвіть види сервітутів.
3. Характеристика заставного права як вид права на чужу річ.
4. Назвіть випадки захисту сервітутів.

28.03.2019 Практичне 9, 2 акад. год. F2F (face2face) Право на чужі речі.

1. Поняття та особливості виникнення права на чужі речі.
2. Види прав на чужі речі.
3. Поняття та види сервітутів.
4. Характеристика особливих видів сервітутів: емфітевзис, суперфіцій.
5. Заставне право.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть та охарактеризуйте види застави за римським правом.
2. Охарактеризуйте зміст права застави в Стародавньому Римі.

3. Назвіть види земельних сервітутів.
4. Проаналізуйте судову практику (5 судових рішень) щодо порядку встановлення та порядку виконання земельного сервітуту. Проведіть паралель з римським приватним правом.
5. Як співвідносяться між собою такі види окремих сервітутів, як емфітевзис та суперфіцій. Назвіть їхні особливості.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Servitutes (СЕРВІТУТЕС) – речове право на чужі речі.
2. Servitutes praediorum rusticorum (СЕРВІТУТЕС ПРЕДІОРИУМ РУСТИКОРИУМ) – сервітути земельні.
3. Restitutio in integrum (РЕСТІТУТІО ІН ІНТЕГРУМ) – відновлення у першопочатковий стан.
4. Post et non propter (ПОСТ ЕН НОН ПРОПТЕР) – після, але не внаслідок.

26.03.2019 Лекція 9, 2 акад. год. F2F (face2face) Зобов'язальне право.

1. Поняття, види та підстави виникнення зобов'язання.
2. Сторони та зміст зобов'язань.
3. Виконання та забезпечення виконання зобов'язань.
4. Наслідки невиконання, порядок та підстави припинення зобов'язання.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Характеристика змісту зобов'язань.
2. Порядок та підстави заміна сторін у зобов'язанні.
3. Засоби забезпечення зобов'язань.
4. Наслідки прострочки виконання зобов'язання.

04.04.2019 Практичне 10, 2 акад. год. F2F (face2face) Зобов'язальне право.

1. Поняття та види зобов'язань.
2. Підстави та порядок виникнення зобов'язань.
3. Сторони та зміст зобов'язань.
4. Виконання та наслідки невиконання зобов'язань.
5. Порядок та підстави припинення зобов'язань.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть відмінність речового права від зобов'язального.
2. Яким чином завдаток відрізняється від застави?

3. Назвіть види позовів котрі використовувались для захисту зобов'язальних прав.
4. За яких умов боржник визнавався винним у прострочці?
5. Дискусія на тему: «Порука, як один із засобів забезпечення зобов'язання.»

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Fasere (ФАСЕРЕ) — зробити.
2. Dare (ДАРЕ) — дати.
3. Praestare (ПРЕСТАРЕ) — надати.
4. Omnis obligatio vel ex contractu vel ex delicto nascitur (ОМНІС ОБЛІГАЦІО ВЕЛ ЕКС КОНТРАКТУ ВЕЛ ЕКС ДЕЛІКТО НАСЦІТУР) — будь-яке зобов'язання виникає або з договору, або з правопорушення.

02.04.2019 Лекція 10, 2 акад. год. F2F (face2face) Договори як вид зобов'язання.

1. Поняття та види договорів в римському приватному праві.
2. Зміст договорів.
3. Порядок укладення договорів.
4. Умови дійсності договорів.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть види договорів в Римі.
2. Назвіть істотні умови договору за римським приватним правом.
3. Перелічіть випадки коли договір визнавався недійсним за римським приватним правом.
4. Які види договорів називали договорами суворого права?

11.04.2019 Практичне 11, 2 акад. год. F2F (face2face) Договори як вид зобов'язання.

1. Загальна характеристика договорів у римському приватному праві: поняття, види.
2. Порядок укладення та зміст договору.
3. Умови дійсності договору.
4. Зміна та розірвання договору.
5. Правові наслідки зміни і розірвання договору.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть істотні умови договору за римським приватним правом та співставте їх з істотними умовами договору відповідно до сучасного

цивільного права України.

2. Назвіть випадки недійсності договору за римським приватним правом.
3. Охарактеризуйте правові наслідки розірвання договору за римським приватним правом.
4. Характеристика стипуляції (stipulatio), як одного з видів договірної зобов'язання. Проаналізуйте чинне законодавство України і назвіть випадки які передбачають укладення договору усно.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Contractus est ultro citroque obligatio (КОНТРАКТУС ЕСТ УЛТРО ЦІТРОКВЕ ОБЛІГАЦІО) – контракт є угодою сторін.
2. Debitor (ДЕБІТОР) — боржник.
3. Contractus (КОНТРАКТУС) — договір.
4. Vis maior (ВІС МАЙОР) – зовнішні фактори, що роблять неможливим виконання якого-небудь обов'язку.

09.04.2019 Лекція 11, 2 акад. год. F2F (face2face) Окремі види договорів.

1. Вербальні контракти.
2. Літеральні контракти.
3. Консенсуальні контракти.
4. Реальні контракти.
5. Безіменні контракти.
6. Пакти.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Які види договорів входили до реальних договорів за римським приватним правом?
2. Назвіть особливості договору доручення.
3. Розуміння реальної та справедливої ціни за римським приватним правом.
4. Проаналізуйте договір позики і позички за римським приватним правом.

18.04.2019 Практичне 12, 2 акад. год. F2F (face2face) Окремі види договорів.

1. Поняття та характеристика контрактів за римським приватним правом.
2. Види контрактів.
3. Порядок укладення та зміст контрактів.
4. Пакти, як один із видів договірних зобов'язань за римським приватним правом.
5. Правові наслідки зміни та розірвання контрактів та пактів.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть відмінність контрактів від пактів.
2. Яка форма і зміст контракту?
3. Які договори відносять до реальних?
4. Які способи захисту особи у разі укладення договору з примусом?

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Contractus est ultro citroque obligatio (КОНТРАКТУС ЕСТ УЛТРО ЦІТРОКВЕ ОБЛІГАЦІО) – контракт є взаємним зобов'язанням (тобто угодою сторін).
2. Creditores accipiendos esse eos, quibus debentur in actione (КРЕДІТОРЕС АКЦІПЕНДОС ЕССЕ ЕОС, КВІБУС ДЕБЕНТУР ІН АКЦІОНЕ) – кредитори – це ті, кому повинні на підставі позову.
3. Error in re (ЕРОР ІН РЕ) – помилка за сутністю.
4. Facta notoria (ФАКТА НОТОРІА) – Загальновідомі факти.

16.04.2019 Лекція 12, 2 акад. год. F2F (face2face) Позадоговірні зобов'язання.

1. Поняття, ознаки та види деліктів.
2. Поняття та характеристика деліктних зобов'язань.
3. Класифікація зобов'язань з деліктів.
4. Характеристика зобов'язань ніби з деліктів (квазіделікти).

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Особливості зобов'язань з приватних деліктів.
2. Характеристика зобов'язань ніби з приватних деліктів.
3. Аналіз деліктних зобов'язань.
4. Аналіз позадоговірних зобов'язань.

09.05.2019 Практичне 13, 2 акад. год. F2F (face2face) Позадоговірні зобов'язання.

1. Квазіконтракти (зобов'язання ніби з договорів)
2. Conducti sine causa (зобов'язання що виникли з безпідставного збагачення).
3. Деліктні зобов'язання.
4. Квазіделікти.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть елементи приватних деліктів.
2. Яка відмінність деліктів від квазіделіктів?
3. **Написати есе на тему: «Інститут моральної шкоди в Римській імперії: аналіз та порівняльна характеристика з сучасним цивільним правом України».**
4. Назвіть нормативно-правові акти якими регулюються правовідносини щодо відшкодування шкоди, яка виникає з договорів та з деліктів.
5. Назвіть відмінність між деліктами та злочинами.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Error in forma (ЕРОР ІН ФОРМА) – помилка у формі.
2. Fictio iuris (ФІКТІО ЮРІС) – юридична фікція.
3. Bene placito (БЕНЕ ПЛАЦІТО) – добровільно.
4. Causa formalis (КАУСА ФОРМАЛІС) – формальна причина.

07.05.2019 Лекція 13, 2 акад. год. F2F (face2face) Спадкове право.

1. Поняття та етапи розвитку римського спадкового права.
2. Стадії процесу спадкування.
3. Спадкування за законом.
4. Спадкування за заповітом.
5. Захист спадкових прав.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть види спадкування.
2. Назвіть способи прийняття спадщини.
3. Характеристика форм правонаступництва.
4. Умови дійсності заповіту.

16.05.2019 Практичне 14, 2 акад. год. F2F (face2face) Спадкове право.

1. Поняття та етапи розвитку спадкового права в Стародавньому Римі.
2. Види порядків спадкування.
3. Спадкування за заповітом та за законом.
4. Порядок та підстави прийняття спадщини.
5. Захист спадкових прав.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Як вплине на право спадкування заміна агнатської спорідненості на когнатську?
2. Назвіть умови дійсності заповіту у Стародавньому Римі.
3. Проаналізуйте черговість спадкоємців за Юстиніаном.
4. Охарактеризуйте випадки судового захисту інтересів спадкоємця.
5. Назвіть та охарактеризуйте підстави і види спадкування у сучасному і римському спадковому праві.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Defunctus et heres (ДЕФУНКТУС ЕТ ХЕРЕС) – спадкодавець і спадкоємець.
2. Hereditas aditio (ХЕРЕДИТАС АДІЦІО) – вступ і прийняття спадщини.
3. Compos mentis (КОМПОС МЕНТИС) – у здоровому розумі.
4. Testamentum posterior derogat testamenti priori (ТЕСТАМЕНТУМ ПОСТЕРІОР ДЕРОГАТ ТЕСТАМЕНТІ ПРИОРИ) — пізніше складений заповіт відмінняє попередній.

14.05.2019 Лекція 14, 2 акад. год. F2F (face2face) Римський приватний процес

1. Форми захисту прав.
2. Види римського цивільного процесу.
3. Види позовів
4. Особливі засоби преторського захисту.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть причини виникнення державного суду.
2. Характеристика видів цивільного процесу за римським приватним правом.
3. Назвіть складові частини преторської формули.
4. Аналіз особливостей римського цивільного процесу.

21.05.2019 Практичне 15, 2 акад. год. F2F (face2face) Судочинство в стародавньому Римі.

1. Судді і суди в Стародавньому Римі.
2. Досудові способи захисту порушених прав.
3. Поняття та види римського цивільного процесу.
4. Спеціальні заходи преторського захисту.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте особливості легісакційного судового процесу.
2. Назвіть стадії судового процесу через формули.
3. Назвіть процесуальні риси екстраординарного судочинства в Стародавньому Римі.
4. Охарактеризуйте чим преторський захист відрізняється від судового.

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Fiat justitia! (ФІАТ ЮСТИЦІА) — хай торжествує правосуддя!
2. Justitia est fundamentum regni (ЮСТИЦІА ЕСТ ФУНДАМЕНТУМ РЕГНІ) — правосуддя фундамент держави.
3. Calumnia (КАЛЮМНІА) – хибне звинувачення.
4. Audiatur et altera pars (АУДІАТУР ЕТ АЛТЕРА ПАРС) – необхідно вислухати і другу сторону.

23.05.2019 Практичне 16, 2 акад. год. F2F (face2face) Вчення про позов.

1. Поняття та види позовів.
2. Сторони цивільного процесу.
3. Характеристика позовної давності.

Запитання та завдання для самоконтролю:

1. Назвіть строк позовної давності щодо рухомого і нерухомого майна.
2. Чи можна було оскаржити рішення суду в Стародавньому Римі?
3. Охарактеризуйте порядок виконання рішення суду щодо повернення майнового боргу.
4. Проаналізуйте поняття «перерва строку позовної давності» та «призупинення строку позовної давності».

Запам'ятайте юридичні визначення, правила та терміни:

1. Brevia judicialia (БРЕВІЯ ЮДІЦІАЛІА) – судові приписи.
2. Fiat justitia! (ФІАТ ЮСТИЦІА) — хай торжествує правосуддя!
3. Confessus pro judicato habetur (КОНФРЕСУС ПРО ЮДІКАТО ХАБЕТУР) — той, хто визнав позов, програв справу.
4. Dura lex, sed lex (ДУРА ЛЕКС СЕД ЛЕКС) – суворий закон, але закон.

11. Матеріали

Основна література:

1. Баранів О. Римське право/ О.Баранів. Ч.1 Вступ до науки римського права. – Мюнхен,1947.-117 с., с. 39 - 45.
2. Задорожний Ю. А. Основи римського приватного права: навчальний посібник / Ю. А. Задорожний. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2011. – 102 с.
3. Калюжний Р. А. Основи римського приватного права: курс лекцій / Р. А. Калюжний, Ю. В. Ящурицький. – К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. – 184 с.
4. Калюжний Р. А. Римське приватне право: [підруч. для вищ. навч. закл.] / Р. А. Калюжний, В. М. Вовк. – К.: Атіка, 2012. – 408 с.
5. Калюжний Р. А. Римське приватне право: [підруч. для вищ. навч. закл.] / Р. А. Калюжний, В. М. Вовк. – К.: «МП Леся», 2014. – 240 с.
6. Лоський К. Історія і система римського приватного права/ К.Лоський. Том перший. Історія джерел римського права. – Київ-Відень:Українське видавництво «Історія і право», 1921.-129 с., с. 20-129.
7. Макарчук В. С. Основи римського приватного права: Навч. посібник / В. С. Макарчук. – К., Атіка, 2007. – 256 с.
8. Основи римського приватного права: Підручник / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, В. М. Домашенко та ін.; за заг. ред. В. І. Борисової та Л. М. Баранової. – Х.: Право, 2008. – 224 с.
9. Орач Є.М. Римське приватне право. Підручник / Є.М.Орач, Б.Й.Тищик. - К. : Ін Юре, 2012. – 392 с.
10. Підпригора О.А., Харитонов Є.О.Римське право: Підручник / О.А.Підпригора, Є.О.Харитонов. К.: Юрінком Інтер, 2003. - 512 с.
11. Римське приватне право [Текст]: навч. посіб. / кол. Авт. І. О. Ізарова, Т. М. Вахонєва, Н. В. Павловська; за заг. ред. І. О. Ізарової. – Чернігів: Чернігівський державний інститут права, соціальних технологій та праці, 2010. – 302 с.
12. Федущак-Паславська Г.М. Практикум з римського приватного права / Г.М. Федущак-Паславська. – Львів:ПАІС, 2012. – 234 с.
13. Franz Wieacker, The Importance of Roman Law for Western Civilization and Western Legal Thought, 4 B.C. Int'l & Comp. L. Rev. 257 (1981).
14. Salvatore Riccobono Outlines of the Evolution of Roman Law, 74 U. PA. L. REV. 1 (1925).
15. Sheldon Amos The History & Principles of the Civil Law of Rome/Sheldon Amos. - London, K. Paul, Trench, 1883. – 540 p.

Додаткова література:

1. Агафонов С. А. Римське право: Навч.-метод. посіб. Для самостійного вивчення дисципліни / С. А. Агафонов. – К.: КНЕУ, 2005. – 143 с.
2. Андрусак А. Шлях до свободи (Михайло Драгоманов про права людини) / А. Андрусак. – Л.: Світ, 1998. – 189 с.
3. Вовк В. М. Манумісія та емансипація як символічно значущі процедури у римському праві / В. М. Вовк // Університетські наукові записки. Часопис Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. – 2013. – Вип. 7. – С. 33–37.
4. Вовк В. М. Феномен «живого небіжчика» у римському праві / В. М. Вовк // Наше право, 2013. – №7. – С. 12–16.
5. Вовк В. М. Взаємозв'язок релігії, магії і права в римській культурі / В. М. Вовк // Часопис Київського університету права, 2008. – № 4. – С. 24–29.

6. Вовк В. М. Система римського права / В. М. Вовк // Науковий вісник газети «Іменем Закону», 2008. – № 4. – С. 73–78.
7. Вовк В. М. «Вроджений» та набутий статус громадянства (на прикладі Стародавнього Риму) / В. М. Вовк // Митна справа. – 2013. – №3 (87). Ч. 2. Кн. 1. – С. 82–87.
8. Гончаренко В. О. Договір позички за римським приватним правом та його рецепція у сучасному цивільному законодавстві України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 [Електронний ресурс] / В. О. Гончаренко; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2005. – 19 с.
9. Гутьєва В. В. Емфітевзис у римському праві та його рецепція у праві України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 [Електронний ресурс] / В. В. Гутьєва; Львів, нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2003. – 19 с.
10. Коссак В. Рецепція положень римського права про іпотеку в законодавство України / В. Коссак // Римське право та правова культура Європи. – Люблін: Вид-во Люблінського католицького університету, 2009. – С. 63–67.
11. Лубко І. Закони XII таблиць: Навч. посібник / І. Лубко // Черкаський національний ун-т ім. Б. Хмельницького, 2006. – 64 с
12. Памятники римского права: Законы XII таблиц. Институции Гая. Дигесты Юстиниана. – М.: Зерцало, 1997. – 608 с.
13. Федосєєв П. М. Інститут поруки за римським правом та його рецепція у цивільному праві України: Автореф. дис ... канд. юрид. наук: 12.00.03 [Електронний ресурс] / П. М. Федосєєв; Нац. ун-т внутр. справ-Х., 2003- 19 с.
14. Шевченко О. О. Історія держави і права зарубіжних країн: Хрестоматія для студентів юрид. вузів та факультетів / О. О. Шевченко. – К., 2001. – 330 с.
15. Харитонов Є. О. Римське приватне право. — Х., 2000.
16. Дигесты Юстиниана: Избр. фрагм.; Пер. примеч. И. С. Перетерского. — М., 1984.
17. Павел Юлий. Пять книг сентенций к сыну. Ульпиан Домиций. Фрагменты: Памятники римского права / Отв. ред. и сост. Л. Л. Кофанов. — М., 1998.
18. Смирин В. М. Римская “familia” и представления римлян о собственности // Быт и история в античности. — М., 1988.
19. Салогубова Е. В. Доказательства в римском гражданском процессе // Вестник МГУ. Сер. 11. Право. — 1994. — № 3.
20. Berger, Adolf (1953). Encyclopedic Dictionary of Roman Law. The American Journal of Philology. 76. pp. 90–93.
21. George Mousourakis Fundamentals of Roman Private Law/ George Mousourakis. - Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2012. – 366 p.
22. Gardner, Jane F. Women in Roman law & society / Jane F. Gardner. - London : Croom Helm., 1986 – 281 p.
23. Powell, Jonathan, and Jeremy Paterson, eds. 2004. Cicero the Advocate. Oxford: Oxford Univ. Press.,2004. – 464 p.
24. Jolowicz, Herbert Felix; Nicholas, Barry (1967). Historical Introduction to the Study of Roman Law. Cambridge University Press. p. 528.

12. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Участь в роботі впродовж семестру – 50% від загальної оцінки. Екзамен: 50% від загальної оцінки. Екзамен усний згідно з переліком питань.
--	--

Вимоги до письмової роботи	Усі письмові роботи повинні бути написані самостійно, плагіат заборонений. Обсяг письмових робіт – до 500 слів. Оцінюється якість та оригінальність наведених аргументів. Письмові роботи повинні подаватись вчасно. У випадку невчасного подання письмової роботи оцінка знижується – віднімається 5 балів за день прострочення.
Семінарські заняття	Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення.
Умови допуску до підсумкового контролю	Обов'язкова присутність на лекційних заняттях. У разі пропуску 1/3 лекційних занять студент не допускається до підсумкового контролю. Активність впродовж семестру, відвідування і відпрацювання усіх семінарських занять обов'язково. Відпрацювання семінарських занять здійснюється протягом двох тижнів з моменту пропуску заняття або отримання незадовільної оцінки на занятті.

Загальна кількість балів, отримана за результатами вивчення навчальної дисципліни – 100 балів.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Оцінка в балах</i>	<i>За національною шкалою</i>	
		<i>оцінка за іспит</i>	
A	90 – 100	5	<i>Відмінно</i>
B	81-89	4	<i>Дуже добре</i>
C	71-80		<i>Добре</i>
D	61-70	3	<i>Задовільно</i>
E	51-60		<i>Достатньо</i>

Розподіл балів за видами навчальної роботи:

Вид навчальної роботи	Кількість балів
Робота на практичних заняттях	100
Середнє до іспиту	100
Середнє на іспиті	100

